

Tòa án SHTT chuyên trách: “Cuộc cách mạng” trong giải quyết tranh chấp SHTT tại Việt Nam

Sự gia tăng đáng kể về số lượng và tính phức tạp của các tranh chấp sở hữu trí tuệ (SHTT) tại Việt Nam và những hạn chế của các biện pháp hành chính và hình sự hiện tại đang đặt ra yêu cầu cấp thiết về việc thành lập một cơ quan tài phán chuyên trách tại Việt Nam. Tòa án SHTT, dự kiến được thành lập trong thời gian tới, sẽ đảm nhận vai trò quan trọng này, với thẩm quyền xét xử các vụ án liên quan đến quyền SHTT theo quy định của Bộ luật Tố tụng dân sự. Sự ra đời của Tòa án SHTT hứa hẹn sẽ cách mạng hóa cách thức giải quyết các tranh chấp về SHTT, mang đến một quy trình pháp lý hiệu quả, chuyên sâu và dễ dự đoán hơn cho cả các chủ thể quyền SHTT trong và ngoài nước.

Toàn cảnh SHTT hiện nay tại Việt Nam: Thách thức và Cam kết

Việt Nam đã thiết lập một khuôn khổ pháp lý để bảo hộ quyền SHTT thông qua nhiều luật và quy định khác nhau, bao gồm Luật SHTT, Bộ luật Dân sự và các Nghị định, Thông tư hướng dẫn thi hành Luật SHTT, góp phần tạo nên một hệ thống pháp luật vừa toàn diện vừa chi tiết. Ngoài ra, Việt Nam đã gia nhập các điều ước quốc tế như Công ước Berne, Công ước Paris và Hiệp định TRIPS, thể hiện cam kết của mình đối với các tiêu chuẩn SHTT toàn cầu.

Tuy nhiên, dù khung pháp lý về SHTT đã tương đối toàn diện, các chủ sở hữu quyền SHTT vẫn phải đối mặt với thực tế đáng lo ngại: Quy trình tố tụng kéo dài ([xem bài viết](#)), phán quyết không nhất quán ([xem bài viết](#)), và sự thiếu chuyên môn của các cơ quan chức năng dẫn đến việc xử lý vi phạm SHTT chưa hiệu quả. Thực tế xử lý tranh chấp, [xâm phạm về SHTT](#) cho thấy:

- **Biện pháp hành chính** hiện nay, tuy phổ biến, không giải quyết triệt để các vi phạm SHTT do tính răn đe không cao, chông chéo thẩm quyền, và hạn chế về năng lực thực thi.
- **Biện pháp hình sự** khó áp dụng vì phần lớn các vi phạm chưa đủ yếu tố cấu thành tội phạm.
- **Biện pháp dân sự**, tuy là biện pháp phù hợp nhất để bảo vệ quyền SHTT, nhưng chưa phát huy hiệu quả do thủ tục phức tạp, khó khăn trong việc xác định thiệt hại, và tâm lý e ngại tòa án của chủ thể quyền SHTT, nên thường chọn giải quyết bằng biện pháp hành chính.
- **Vai trò của Tòa án còn mờ nhạt:** Số lượng vụ án SHTT được giải quyết tại Tòa án còn rất ít so với các cơ quan thực thi hành chính.
- **Phải xét xử nhiều lần, nhiều cấp:** Gần 80% các vụ án liên quan đến SHTT phải xét xử phúc thẩm, thậm chí giám đốc thẩm, do trình độ chuyên môn về SHTT của cán bộ tòa án còn hạn chế. Tòa án luôn cần trưng cầu ý kiến các cơ quan chuyên môn, gây khó khăn và tốn kém cho các bên.
- **Áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời chưa hiệu quả:** Quy định pháp luật còn hạn chế, chưa cụ thể, gây khó khăn cho chủ thể quyền trong việc yêu cầu bảo vệ quyền lợi.

Để giải quyết những hạn chế hiện tại, Việt Nam đã chủ động hội nhập sâu rộng vào cộng đồng quốc tế, thể hiện qua việc tham gia các hiệp định thương mại quan trọng như CPTPP và EVFTA. Các hiệp định này yêu cầu Việt Nam thực hiện các biện pháp thực thi quyền SHTT nghiêm ngặt hơn, tăng cường tính minh bạch và cung cấp các biện pháp khắc phục hiệu quả hơn cho các chủ sở hữu quyền SHTT. Đây là một bước tiến tích cực, tuy nhiên, việc thực hiện đầy đủ các cam kết này và đánh giá tác động thực tế của chúng vẫn cần thời gian và sự theo dõi sát sao.

Tòa án chuyên trách về sở hữu trí tuệ được đề xuất: Kỳ nguyên mới cho việc thực thi quyền SHTT ở Việt Nam

Thực tiễn xét xử các vụ việc SHTT tại Việt Nam đang đối mặt với nhiều thách thức do tính chất đặc thù của loại hình tranh chấp này. Để giải quyết những khó khăn đó, việc thành lập một Tòa án chuyên trách về SHTT được xem là giải pháp tối ưu. Tòa án này, với những đặc điểm chuyên biệt, sẽ khắc phục những hạn chế của hệ thống hiện tại, tạo ra một khuôn khổ pháp lý vững chắc và hiệu quả hơn cho việc bảo vệ quyền SHTT.

Các đặc điểm chính:

- **Thẩm quyền:** Tòa án chuyên trách về SHTT sẽ có thẩm quyền xét xử sơ thẩm đối với [các vụ án về Sở hữu Trí tuệ](#). Điều này có nghĩa là tất cả các vụ án dân sự và hành chính liên quan đến bằng sáng chế, nhãn hiệu, bản quyền, kiểu dáng công nghiệp và các quyền SHTT khác sẽ được xét xử tại tòa án chuyên biệt này. Thẩm quyền tập trung này sẽ cho phép tòa án phát triển chuyên môn sâu và tinh giản quy trình xử lý vụ án.

- **Thẩm phán chuyên trách:** Tòa án chuyên trách về SHTT sẽ được biên chế bởi các thẩm phán có trình độ chuyên môn cao và kinh nghiệm thực tiễn sâu rộng trong lĩnh vực SHTT. Năng lực chuyên môn này là yếu tố then chốt để đảm bảo việc xem xét, đánh giá toàn diện các vụ việc phức tạp về SHTT, từ đó đưa ra phán quyết chính xác, công bằng dựa trên cơ sở pháp lý vững chắc và các yếu tố kỹ thuật liên quan. Sự tham gia của đội ngũ thẩm phán chuyên trách sẽ góp phần nâng cao chất lượng xét xử, đảm bảo quyền và lợi ích hợp pháp của các bên liên quan trong các vụ án SHTT.
- **Quy trình rút gọn:** Dự kiến tòa án sẽ triển khai các thủ tục tinh gọn nhằm đẩy nhanh việc giải quyết các tranh chấp về SHTT. Điều này có thể bao gồm việc rút ngắn thời hạn nộp hồ sơ, lên lịch các phiên họp nhanh hơn và thực hiện các biện pháp quản lý vụ án hiệu quả hơn. Những cải tiến về thủ tục này không chỉ giúp giảm thời gian và chi phí liên quan đến các vụ án về SHTT mà còn cung cấp cho các chủ sở hữu quyền SHTT một phương tiện [thực thi quyền](#) kịp thời và hiệu quả hơn.

Quyền lợi thiết thực cho các chủ sở hữu SHTT

Sự ra đời của Tòa án chuyên trách về SHTT đánh dấu bước ngoặt quan trọng, mang lại những lợi ích to lớn cho các chủ sở hữu quyền Sở hữu Trí tuệ, cả trong và ngoài nước.

Tòa án chuyên trách về SHTT, với quy trình xử lý tinh gọn và đội ngũ thẩm phán chuyên sâu, sẽ là "kim chỉ nam" giúp giải quyết tranh chấp nhanh chóng, ngăn chặn vi phạm và [bảo vệ quyền lợi](#) của các chủ sở hữu một cách hiệu quả. Sự nhất quán trong án lệ sẽ mang đến một môi trường pháp lý minh bạch và ổn định, chắc chắn và dễ dự đoán. Điều này sẽ giúp doanh nghiệp đưa ra quyết định sáng suốt dựa trên hiểu biết sâu sắc hơn về bối cảnh pháp lý sở hữu trí tuệ tại Việt Nam.

Việt Nam thử nghiệm mô hình Tòa án chuyên trách SHTT

Mặc dù mục tiêu dài hạn là thành lập Tòa án chuyên trách về SHTT trên toàn quốc, một cách tiếp cận triển khai theo giai đoạn chiến lược đang được xem xét cẩn thận. Trong các phiên họp Quốc hội gần đây, một số đại biểu đã đề xuất triển khai thí điểm mô hình tòa án chuyên biệt về SHTT tại các trung tâm kinh tế trọng điểm như Hà Nội, Đà Nẵng và Thành phố Hồ Chí Minh. Các chương trình thí điểm này sẽ cung cấp dữ liệu thực tế quý giá, tạo điều kiện thuận lợi cho việc đánh giá kỹ lưỡng tính khả thi và hiệu quả hoạt động của tòa án trước khi triển khai toàn quốc.

Triển khai thí điểm Tòa án chuyên trách về SHTT là một bước đi chiến lược để vượt qua những phức tạp vốn có trong việc thiết lập một hệ thống tòa án chuyên biệt. Bằng cách ban đầu tập trung vào các chương trình thí điểm tại các trung tâm kinh tế lớn, Việt Nam có thể thu thập hiệu quả dữ liệu thực nghiệm, tinh chỉnh các quy trình tố tụng và tối ưu hóa [hoạt động của tòa án](#). Cách tiếp cận này ưu tiên đảm bảo sự thành công và tính bền vững lâu dài của hệ thống tòa án chuyên trách về SHTT, cuối cùng là tăng cường bảo vệ hiệu quả quyền SHTT, thúc đẩy sự phát triển của nền kinh tế sáng tạo tại Việt Nam.

Lời kết

Tòa án chuyên trách về SHTT không chỉ là một bước tiến trong cải cách tư pháp, mà còn là đòn bẩy cho tương lai kinh tế Việt Nam. Với môi trường giải quyết tranh chấp công bằng, hiệu quả và chuyên sâu, tòa án sẽ tiếp thêm sức mạnh cho các nhà sáng tạo, bảo vệ đầu tư và thúc đẩy tăng trưởng. Đây chính là chìa khóa để Việt Nam vươn lên mạnh mẽ trên trường quốc tế. Rõ ràng, đã đến lúc cần có sự chuyển dịch từ [cơ chế xử lý hành chính](#) sang cơ chế giải quyết tranh chấp tại tòa án để bảo vệ quyền SHTT một cách công bằng và hiệu quả hơn.

Nguyễn Vũ Quân | Partner, IP Attorney
Hoàng Thị Tuyết Hồng | Senior Trademark Attorney
Đinh Trang Ly | Associate

Contact

KENFOX IP & Law Office

Building No. 6, Lane 12/93, Chinh Kinh Street, Nhan Chinh Ward, Thanh Xuan District, Hanoi, Vietnam

Tel: +84 24 3724 5656

Email: info@kenfoxlaw.com / kenfox@kenfoxlaw.com